

BURGERDIENST IN DE WETSTRAAT

Leesexemplaar

*Meer informatie over standpunten
en opiniestukken vindt u op
www.cbristianleysen.be*

Leesexemplaar

ONDERNEMER
CHRISTIAN LEYSEN

**BUIJ
DIENST
GEEK**

IN DE WETSTRAAT

PELCKMANS

Inhoud

1

Vooraf: de oude Grieken achterna

7

2

Five (more) years

19

3

Debutant in het parlement

37

4

Ondernemers en politiek: een moeilijk huwelijk

117

5

Hoe maken we van politiek weer een verheven opdracht?

147

6

Goede raad voor de kandidaat

193

7

Tot slot

207

1

Vooraf: de oude Grieken achterna

In het oude Athene (circa 500 tot 300 v.C.) was het bestuur in handen van de burgers. Nuance: in handen van de mannelijke, vrije burgers. Grote volksvergaderingen beslisten over nieuwe wetten. De beleidsmakers en de ambtenaren werden op twee verschillende manieren geselecteerd. Ze werden gekozen uit het midden van alle burgers, of ze werden uitgeloot voor de duur van één jaar. De oude Grieken waren doordrongen van het idee van burgerschap: als iedere burger deelneemt aan de staat, dan ontstaat er vanzelf een rechtvaardige samenleving. De directe democratie was een manifestatie van dat burgerschap. Een jaar lang mee de polis besturen was een vorm van burgerdienst.

Al lezend over de oude Grieken bedacht ik me dat mijn legislatuur als parlamentslid eigenlijk mijn burgerdienst is. Ruim veertig jaar geleden werd ik – toen tot mijn eigen verbazing, maar ook met enige opluchting – afgekeurd voor mijn legerdienst. Met vier decennia vertraging heb ik dan toch mijn burgerdienst vervuld. Niet in een of andere afgelegen kazerne, maar in de Wetstraat. In het hart van onze democratie.

Zou het geen idee zijn om die oude Griekse invulling van burgerschap te kopiëren naar onze hedendaagse maatschappij? Deze keer uiteraard met uitbreiding naar alle burgers, niet alleen de mannen. Politiek is voor de meeste Belgen een ver-van-mijn-bedshow. Nochtans heeft politiek een

verregaande impact op onze levens. Van onze wieg tot ons graf: onderweg heeft politiek een enorme invloed op de kansen die we krijgen en de keuzes die we kunnen maken. Een té grote invloed, als je het mij vraagt. Maar opnieuw: in een democratie kan je daar als burger iets aan doen. Door te stemmen, maar ook door zélf je botten aan te trekken en met je voeten in de modder te gaan staan.

Stel je eens voor: een ‘politieke’ burgerdienst van één jaar voor iedereen in België. Het lijkt me een boeiend experiment en het verder uitwerken waard. Eén jaar lang mee aan de knoppen draaien in de gemeente, de provincie, de regio of het land waar je woont, studeert, werkt, leeft. Zou dat het draagvlak voor de politiek en de democratie vergroten? Zou het leiden tot een beter beleid en betere beslissingen?

Onthecht en ongebonden

Ik ben met een andere mindset in de politiek gestapt dan de meeste van mijn collega's. Voor de meeste politici is de politiek een carrière. Veel parlementsleden zijn gepokt en gemazeld in de lokale politiek en/of op ministerkabinetten. Sommige parlementsleden zijn al minister geweest, anderen dromen ervan het nog te worden. Ze kennen het politieke spel en ze weten hoe ze het moeten spelen. Het zijn vaak trouwe partijsoldaten, want de partij heeft hun lot en hun loopbaan in handen. Dat wil absoluut niet zeggen dat het geen steengoede parlementsleden zijn.

Het parlement is misschien minder dan vroeger het epicentrum van de politiek, als het dat al ooit geweest is. De

macht is meer en meer verschoven van het parlement naar de ministerkabinetten en de partijhoofdkwartieren. Maar sterk parlementair werk is nog altijd een manier om het verder te schoppen in en rond de Wetstraat. Bij de meeste parlementsleden gaat hun parlementair werk dus hand in hand met hun persoonlijke carrièreplanning. Wat goed is voor het land is goed voor hun eigen carrière. Daar is overigens helemaal niets mis mee. Persoonlijke ambitie is al eeuwenlang een bijzonder krachtige drijfveer. Veel baanbrekende uitvindingen zijn een rechtstreeks gevolg van persoonlijke ambitie en dadendrang.

Ik ben met een andere instelling aan mijn politieke avontuur begonnen. Ik was 64, ik had er al een hele carrière opzitten. Het was voor mij van meet af aan duidelijk dat ik maar voor één legislatuur naar de Wetstraat zou verhuizen. Het is belangrijk dat er ook ervaren mensen uit andere sectoren en uit alle geledingen van de samenleving in het parlement zetelen. Niet alleen mensen die uit de partijapparaten, de administratie en de advocatuur komen.

'Buitenstaanders' kijken met een andere blik naar het politieke bedrijf. Hoe langer je in de Wetstraat vertoeft, hoe meer je die frisse helikopterblik verliest. Daarom is het belangrijk om je niet vast te klampen aan het pluche en op tijd plaats te maken voor vers bloed. Ik had nog voor de verkiezingen besloten dat het bij één termijn zou blijven. Daarna zou ik mijn plek met veel plezier afstaan aan nieuw talent.

Als je met die wetenschap aan politiek doet, ben je meer onthecht. Je kan alles beter relativieren. Ik moet niet herver-

kozen worden. Ik wil zelfs niet herverkozen worden. Dat geeft de nodige vrijheid van spreken en handelen. Ik heb absoluut niet de ambitie om een dissident te worden. Je weet wel, dat ene parlamentslid waar alle journalisten naar bellen voor 'vuurtje-stook'. Als je aan politiek doet, weet je dat je geregeld op je tong moet bijten. Maar als ik me echt niet kan vinden in een beslissing, dan kan ik mijn mening intern vrij en ongebonden ventileren. En dat laat ik zo nodig ook op gepaste wijze aan de buitenwereld weten. Zou ik daardoor uit de gratie vallen? *Tant pis*. Het allerergste dat me kon overkomen, was dat ze mij uit de partij zouden zetten. Ook het einde van de wereld niet. Mijn liberale overtuiging houdt niet op met mijn politieke engagement voor de liberale partij.

Het Paleis der Natie

Mijn vader ging ooit in debat over de devaluatie van de Belgische frank met Fons Verplaetse, de legendarische gewezen gouverneur van de Nationale Bank. Verplaetse was voor, mijn vader was tegen. De gouverneur begon het debat met een gloedvol betoog om de Belgische frank te devalueren. Toen hij klaar was, nam mijn vader het woord: 'Meneer Verplaetse, u hebt mij overtuigd.' De toehoorders in de volle aula van de Gentse universiteit wisten niet wat ze hoorden. Maar ze kregen een genuanceerd debat waar iedereen iets aan had. Beeld je dat vandaag eens in.

Ik had me voorgenomen om met dezelfde open geest als mijn vader in de Kamer van Volksvertegenwoordigers te

zetelen. Ik hoefde niet herverkozen te geraken, ik had zelfs vrede met een eventueel vroegtijdige exit als het tot vervroegde verkiezingen zou komen (in België weet je maar nooit), maar ik heb me vanaf de eerste dag in het parlement gesmeten als een twintigjarige. Ik voelde me een beetje als Kuifje. Ik vond het een voorrecht om me als 64-jarige nog onder te dompelen in een nieuwe, fascinerende wereld.

Het parlement is een boeiende omgeving. Als je door het doolhof dwaalt dat het Paleis der Natie is, dan proef je echt de geschiedenis. Je wandelt langs de beelden en schilderijen van voormalige staatsmannen en -vrouwen en je voelt de verantwoordelijkheid om iets te doen met het mandaat dat je kiezers je gegeven hebben. Je moet er wel over waken dat de zuilengangen en de marmeren trappen geen ivoren toren worden. Het parlement is een microkosmos, maar wel een met een impact die tot heel ver buiten de muren van dat statige Paleis der Natie reikt. Al wil ik het trouwens ook niet te veel romantiseren. De buitenkant en de gangen van het parlement stralen grandeur uit, maar de kantoren of de cafetaria hebben de charme van een duf kantoorgebouw uit de jaren vijftig.

Ik heb in het parlement heel wat bijgeleerd door me te verdiepen in ellenlange wetteksten en vuistdikke dossiers, maar vooral door te luisteren naar collega-parlementsleden en andere interessante sprekers die we over de vloer kregen. Ik heb nieuwe standpunten ontdekt en omarmd. Ik heb boeiende mensen leren kennen, binnen en buiten mijn eigen partij. Op televisie, in de krant en op sociale media lijkt het alsof we de hele tijd met getrokken messen tegen-

over elkaar staan. Geloof daar niets van. Wanneer de camera's stoppen met draaien, gaan we meestal hoffelijk en zelfs amicaal met elkaar om. Zeker op de plekken waar journalisten niet komen. Misschien moeten we die andere kant ook eens tonen aan het publiek?

Engelengeduld

Veel politici blijven gefrustreerd achter na hun passage in de Wetstraat. Meestal is die frustratie een combinatie van gefnuikte persoonlijke ambities en ontgoocheling over de manier waarop politiek in dit land bedreven wordt. Ik heb me de afgelopen jaren ook wel eens gefrustreerd of ontgoocheld gevoeld, maar dat zijn zeker niet de overheersende emoties waarmee ik terugblik op mijn politieke avontuur. Dankbaarheid overheerst. Wie dit boek heeft gekocht hopen op sappige roddels en vileine afrekeningen moet ik al meteen teleurstellen. Ik wil niets verbloemen, maar ik wil niet natrappen.

Ja, politiek is complex. En ja, politiek gaat altijd trager dan je wil. Maar ik verzet me tegen het beeld dat je in dit land niets meer gedaan zou krijgen. De politiek is het slachtoffer van onrealistische verwachtingen. Die verwachtingen heeft ze trouwens zelf mee gecreëerd, door de illusie te wekken dat de politiek voor elk probleem – hoe klein of hoe groot ook – een oplossing moet vinden. De hooggespannen verwachtingen die ze zelf in het leven hebben geroepen, krijgen politici als een boemerang terug in het gezicht. Want natuurlijk kan de overheid niet elk probleem oplos-

sen. Dat is ook helemaal niet erg. Dat is helemaal niet waar politiek om draait. We moeten burgers en de samenleving vooral wapenen om zelfredzaam te worden (en te blijven) en zelf problemen aan te pakken. En we moeten vooruitdenken en anticiperen op problemen. Jean-Luc Dehaene werd 'de loodgieter' genoemd door zijn adagium dat hij de problemen wel oplost als ze zich voordoen. Een goede loodgieter repareert niet alleen de kraan, maar vermijdt ook dat ze in de toekomst gaat lekken.

Ik heb van mijn buur en vriend Fons Borginon, een politieke veteraan die ook in het parlement heeft gezeteld, onthouden dat je geduld moet hebben als politicus. Soms – vaak zelfs – wordt de impact van je parlementaire werk pas zichtbaar als je zelf alweer uit de Wetstraat vertrokken bent. Ik heb als voorzitter van de commissie Energie hard gewerkt om onze energievoorziening toekomstbestendig te maken. Een belangrijk deel van mijn werk bestond eruit de hele discussie rond energie te bevrijden van dogma's en taboes. Je kan pas beginnen bouwen aan oplossingen als je eerst een open en intellectueel eerlijk debat kan voeren. Toen ik in het parlement terechtkwam en die commissie mocht leiden, was zo'n debat rond nucleaire energie simpelweg onmogelijk.

Met veel diplomatisch masseerwerk heb ik binnen het debat rond kernenergie de SMR's op de agenda kunnen zetten, de kleinere modulaire reactoren. De nieuwe generatie van kernenergie, zeg maar. Je weet dat het jaren duurt voor die dingen goedgekeurd, gebouwd en operationeel zijn. Maar als ze ooit draaien, dan kan ik trots terugblikken om-

dat ik een klein steentje zal hebben bijgedragen aan het verzekeren van onze energievoorziening. Groene en duurzame energievoorziening. Want ook dat is een werk van lange adem: de geesten doen rijpen dat nucleaire energie wel degelijk duurzame energie is.

Als ik terugblik op de voorbije jaren, dan denk ik dat ik ook mijn stempel heb kunnen drukken op het traject naar een beter beheer en een degelijke financiële rapportering van de overheid. Niet het minste dat van de Kamer als instelling. Dat is géén detail. De maatstaven die we aan burgers en bedrijven opleggen, moeten we als politieke instelling zelf naleven. Als je inspanningen vraagt van mensen, moet je zelf het goede voorbeeld geven aan de 'top'. Ik heb dat gebrekkige beheer en de ondoorzichtige rapportage ook aangekaart voor de instelling aan de overkant van het Warandepark, het Koninklijk Paleis. Dat heeft wat wenkbrauwen doen fronsen, maar heeft ook daar iets in beweging gezet.

Het is weinig zichtbaar en het levert geen stemmen op, maar we hebben nood aan stappen om de overheid in ons land kleiner te maken en de regelgeving te vereenvoudigen. Voor mij was het essentieel om niet alleen voorstellen te doen, maar ook om wetsvoorstellen en resoluties tegen te houden die weinig toegevoegde waarde hebben. De 'brede' fiscale hervorming is een goed voorbeeld. De regering en mijn partij hoorden het niet graag, maar ik maakte van meet af aan duidelijk dat ik liever géén hervorming had dan een onzeker budgettair avontuur met voornamelijk electorale doeleinden. Voor mij is het belangrijker om de vertrouwensband tussen de burger en de fiscale administratie te

herstellen en in te zetten op vereenvoudiging. Denk maar aan de wildgroei aan mobiliteitsvergoedingen, waardoor geen enkele werknemer door de bomen het bos nog ziet.

Als ik de opiniestukken herlees die ik tijdens mijn eerste jaar in het parlement schreef, dan blijken die nog steeds actueel. Het toont aan dat de politiek traag gaat en dat je als parlamentslid geduld moet hebben. Er zijn kleine stappen gezet, maar de weg is nog lang en de hervormingsagenda kreeg niet de invulling waar ik op hoopte. Maar vaak krijg je in de politiek pas met veel vertraging gelijk. Als je er zelf niet meer bent om het van op de eerste rij mee te maken.

Van de zijlijn naar het veld

Dit boek is geen campagnepamflet. Ik ben en blijf een liberaal, ik zal zeker nog liberale politici steunen, maar mijn eigen verhaal in het parlement houdt onherroepelijk op na de komende verkiezingen. Dit boek is ook geen oordeel en al zeker geen afrekening. Ik kijk absoluut niet ontgoocheld of verbitterd terug op mijn jaren in de Kamer, zoals dat helaas bij heel wat uittredende politici wel het geval is. Ja, je botst geregeld op de grenzen van ons democratisch systeem. Maar het is het beste systeem dat we hebben. Ik ben meer dan ooit een verdediger van de parlementaire democratie en 'de politiek', met haar talloze uitdagingen en werkpunten.

Dit boek is vooral een persoonlijke getuigenis van een ondernemer in de politiek, en dus ook een puur persoonlijke kijk op bepaalde gebeurtenissen. Sorry als andere mensen zich (niet) in deze persoonlijke interpretatie herkennen.

Het boek is ook een persoonlijk verhaal met een boodschap. Als we onze democratie willen versterken en het parlement slagkrachtiger willen maken, dan moeten we durven veranderen en vernieuwen.

Ik heb de afgelopen jaren van dichtbij gezien dat we meer lef en leiderschap nodig hebben. Maar ook de burger heeft een verantwoordelijkheid. Hij mort graag over ‘de politiek’, maar geeft tegelijkertijd een vaag en dubbelzinnig mandaat aan politici, en houdt zich heel ver van het publieke debat. Het delegeren van de politieke beslissingen naar politici als een apart soort wezens op aarde is geen duurzaam model. We kunnen op dat vlak best nog wat leren van die oude Grieken. Als er één boodschap is die ik wil meegeven, dan is het: engageer u, ga weg van die zijlijn en stap zelf het veld op.

2

Five (more) years

Leesexamenblaar

Waarom stapt een 64-jarige ondernemer in de herfst van zijn professionele loopbaan in de politiek? Ik had er een mooie carrière opzitten, mijn kinderen staan al een tijdje stevig op hun eigen benen. Ik heb die stap na een gevulde professionele carrière van bijna 45 jaar financieel ook niet nodig. Ik kon de rest van mijn dagen rustig onder een boom in de tuin doorbrengen. Of, nog beter, al schilderend in mijn atelier. Waarom heb ik er dan toch voor gekozen om nog vijf jaar naar het parlement te trekken? Die vraag ligt aan de basis van dit boek.

Politiek staat dezer dagen niet geweldig hoog aangeschreven. Zelfs mijn eigen vrouw heeft het tegen mij soms over ‘jullie, politici...’ Veel van mijn vrienden laten me regelmatig weten dat het ‘moedig is dat je dit wil doen’. Ze zeggen dat met een blik vol medelijden, alsof ik naar het oorlogsfront trek. Om maar te zeggen dat politiek in 2019 al niet bovenaan het lijstje met droomberoepen stond. Maar zoals de Fransen zo treffend zeggen: *‘Si tous les dégoûtés s’en vont il n’y a que les dégoûtants qui restent.’* Politiek is te belangrijk om aan ‘de anderen’ over te laten. Ik ben al mijn hele leven een fervente verdediger van politiek en van de meeste politici. Plots deed de kans zich voor om die woorden dan maar eens in de praktijk te brengen.

Politiek heeft me altijd gefascineerd. In mei '68 had ik hoogoplopende discussies met mijn vader omdat ik als der-